

AIKAISEMMIN HANKITUN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN (AHOT) OPIKELIJAN OHJE

Yleistä

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen perustuu osaamislähtöiseen ajatteluun. Ratkaisevaa on osaaminen, eikä se, miten ja missä osaaminen on hankittu. Oppimista ja osaamista voi syntyä erilaisissa tilanteissa sekä muodollisen että arkioppimisen kautta tai työelämässä. Opiskelijalla on oikeus hakea osaamisensa tunnustamista riippumatta siitä, miten se on hankittu.

Sanasto

Formaali oppiminen tapahtuu tavallisesti oppilaitoksissa, ja oppiminen on oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta järjestelmällistä, ja siitä saa todistuksen. Formaali (virallinen) oppiminen on oppijan näkökulmasta tarkoituksellista.

Epävirallinen oppiminen (non-formaali oppiminen) on järjestelmällistä oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta. Epävirallinen oppiminen on oppijan näkökulmasta tarkoituksellista. Suomessa mahdollisuutta tarjoavat tyypillisesti vapaan sivistystyön organisaatiot ja työ-paikkojen järjestämä koulutus.

Arkioppiminen (informaali oppiminen) on oppimista päivittäisissä työhön, perheeseen tai vapaa-aikaan liittyvissä toimissa. Arkioppiminen ei ole järjestelmällistä oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta, eikä siitä yleensä saa todistusta. Arkioppiminen voi olla tarkoituksellista, mutta useimmiten se on tahatonta tai sattumanvaraista. (Opetusministeriö 2007)

Hyväksilukeminen tarkoittaa opintojen, harjoittelun, työkokemuksen tai osaamisen hyväksymistä osaksi suoritettavaa tutkintoa tai opintojaksoa, pakollisiin tai valinnaisiin opintoihin.

Korvaaminen on hyväksilukemisen muoto, jolla tarkoitetaan opintojen korvaamista muualla suoritetuilla, sisällöltään vastaavilla saman alan opinnoilla.

Sisällyttäminen on hyväksilukemisen muoto, jolla tarkoitetaan muualla suoritettujen opintojen liittämistä osaksi tutkintoa.

Tunnistamista tarkastellaan sekä opiskelijan että korkeakoulun näkökulmasta. Opiskelija pyrkii ymmärtämään eri tavoin hankkimaansa osaamista ja jäsentää sitä suhteessa osaamistavoitteisiin niin, että hän pystyy kuvaamaan ja osoittamaan osaamisensa. Korkeakoulu arvioi opiskelijan esittämän, hänen aiemmin hankkimansa osaamisen suhteessa osaamistavoitteisiin.

Tunnustaminen tarkoittaa virallisen hyväksynnän antamista opiskelijan aiemmin hankkimalle osaamiselle. (Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2009.)

HOPS eli henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Periaatteet

Opiskelija käynnistää AHOT-prosessin ja hän harkitsee käyttääkö tätä mahdollisuutta hyväkseen. Opiskelija ei ole prosessissa kuitenkaan yksin, vaan hän saa tukea ja neuvoja opettajatutoriltaan, opinto-ohjaajalta, koulutuksen vastuuhenkilöltä tai opintotoimistosta.

Pääsääntöisesti AHOT-prosessi käynnistetään opiskelun alkuvaiheessa HOPSien vahvistamisen yhteydessä. Opintojen edistyessä on mahdollista jatkaa AHOT-prosessia.

Opintosuoritukset eivät vanhene tutkinnon suorittamisaikana. Ne ovat pääsääntöisesti voimassa 10 vuotta tutkinnon keskeytymisen jälkeen. Yli 10 vuotta vanhat opintosuoritukset edellyttävät koulutusallalla tapahtuvaa harkintaa, mikäli niitä haetaan osaksi suoritettavaa tutkintoa. Suoritettujen opintojen vanhenemisajassa joustetaan, mikäli opiskelijalla on ollut alan työkokemusta tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Formaalissa opiskelussa aiemmin hankittu osaaminen arvioidaan pääsääntöisesti todistusten perusteella. Formaalissa opiskelussa aikaisemmin arvioitu opintokokonaisuus on arvioitu ja sitä ei arvioida uudelleen.

Opinnäytetyötä ei hyväksiluetä kuin poikkeustapauksissa. Tällainen voi olla samassa koulutusohjelmassa jo aiemmin tehty opinnäytetyö (esim. siirto-opiskelija, joka on tehnyt samassa koulutusohjelmassa toisessa ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön tai terveydenhoitajaopiskelija, joka on jo tehnyt opinnäytetyön sairaanhoitajakoulutuksessa). Kypsyysnäyte voidaan hyväksilukea opinnäytetyön hyväksilukemisen yhteydessä.

Epävirallisen ja arkioppimisen kautta hankitun osaamisen arviointi toteutetaan suhteessa suoritettavan opintokokonaisuuden tai opintojakson tavoitteisiin. Tavoitteena näissä tilanteissa on soveltuvan näytön antaminen.

Opinnoista, jotka sisältyvät hakukelpoisuuden antavaan tutkintoon, ei voi hakea suoraan hyväksilukua. Tämä ei koske Väyläopintoja. Väyläopinnot ovat opintoja, joita toisen asteen opiskelija on suorittanut korkeakoulussa jo toisen asteen tutkinnon aikana tavoitteenaan parantaa mahdollisuuksiaan päästä opiskelemaan ammattikorkeakouluun, suorittaa ammattikorkeakoulututkinto sekä lyhentää opiskeluaikaa.

Toisen asteen käytännön taitoja antavia opintoja ei voida suoraan hyväksilukea, vaan ne vaativat aina jonkinlaisen koulutuksen määrittelemän näytön.

Yhdestä opintojaksosta merkitään vain yksi suoritus, eli samaa opintojaksoa ei voi suorittaa sekä AHOT-menettelyn avulla että osallistumalla ammattikorkeakoulun tarjoamaan opetukseen.

Centria-ammattikorkeakoulu hyväksilukee ammattikorkeakoulututkinnon vapaasti valittaviin opintoihin enintään 8 opintopisteen laajuisena varusmiesaikana suoritettua johtajakoulutuksen. Perusteena on aliupseerikoulun tai reserviupseerikoulun järjestämä johtajakoulutus, josta opiskelija esittää todistuksen ja saamansa henkilökohtaisen arviointilausunnon. Aliupseerikoulusta voi saada 3 opintopistettä ja reserviupseerikoulusta lisäksi 5 opintopistettä.

Koulutusohjelman harkinnan mukaan osa näistä voidaan AHOToida myös ammattiopintoihin. Myös puolustusvoimien erikoistumiskoulutuksista on mahdollista hyväksilukea opiskelijan koulutusalaan soveltuvia opintoja.

AHOT-hakemus

Opiskelija tekee hakemuksen, johon hän voi liittää mukaan erilaisia dokumentteja, joilla hän perustelee aiemmin hankittua osaamistaan. Aineistoa, jota voidaan käyttää osaamisen toteennäyttämiseen, ovat

- tiedot aiempien opintojen suorittamisesta hyväksytysti todistuksineen
- muut todistukset koulutuksiin osallistumisista
- työtodistukset
- selvitys muista henkilökohtaisista saavutuksista ja taidoista, jotka voivat tuottaa osaamistavoitteisiin liittyvää osaamista
- kopiot tuotetuista raporteista ja asiakirjoista
- kopiot pidetyistä esityksistä
- kopiot tuotetusta muusta materiaalista.

Hakemuksen käsittelyaika sen saapumisesta koulutuksen vastuuhenkilölle on yksi kuukausi.

Esimerkkejä AHOTOinnista

Opiskelija hyväksytään siirto-opiskelijana Centria-ammattikorkeakouluun liiketalouden koulutuksen Hämeen ammattikorkeakoulusta. Hänellä on aikaisempia suorituksia sieltä 62 op. Opiskelija täyttää hyväksilukulomakkeen ja toimittaa sen opintosuoritusotteen kanssa koulutuksen vastuuhenkilölle. Tämä tekee päätöksen hyväksiluvusta ja toimittaa lomakkeen opintotoimistoon, jossa hyväksiluvut kirjataan Peppiin. Opintojaksot eivät tuota opiskelijalle opintotuen kannalta opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä, sillä kyseessä ei ole uusia suorituksia. Opiskelijan HOPS Pepissä päivitetään, ja siinä huomioidaan aiemmin suoritettut 62 op, jolloin suoritettavia opintoja jää 148 op.

Opiskelijalla on 12 vuoden työkokemus yrittäjänä. Koulutukseen kuuluu pakollisena opintojaksone Yritystoiminta 3 op. Opiskelija kokoaa portfolion, johon hän liittää dokumentteja, jotka todentavat yritystoiminnan olemassaolon (kaupparekisteriote ym.). Hän laatii portfolioon myös kuvauksen yrityksen harjoittamisesta ja sen kautta hänelle kertyneestä osaamisesta suhteessa opintojakson osaamistavoitteisiin. Yritystoiminnan opettaja tutustuu portfolioon ja toteaa sen riittäväksi näytöksi opiskelijan osaamisesta. Opettaja arvioi opintojakson, koulutuksen vastuuhenkilö hyväksyy arvioinnin ja opintojakso kirjataan opintotoimistossa hyväksilukuna aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Opintojakso ei tuota opiskelijalle opintotuen kannalta opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä, sillä kyseessä ei ole uusi suoritus. Jos opintosuoritukseen kuuluu merkittävä määrä työtä, joka syventää tai laajentaa opiskelijan osaamista, kyseessä on uusi suoritus, josta opiskelija saa normaalisti opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä.

Opiskelija käynnistää neljännen opiskeluvuoden syksyn HOPS-keskustelussa opettajatutorin kanssa AHOT-prosessin opintojaksosta Tilastollinen tutkimus. Opiskelija on kesätyössään laatinut eräeseen yritykseen laajan asiakaspalvelun arviointiin liittyvän tutkimusraportin. Hän on laatinut kyselylomakkeen, toteuttanut kyselyn, tehnyt siitä tilastollisen analyysin ja yhteenvedon, jonka hän on esitellyt yrityksen johtoryhmälle. Opiskelija on suorittanut harjoittelun jo aikaisemmin, joten hän ei saa kesätyöstään harjoittelupisteitä. Opiskelija täyttää hyväksilukulomakkeen, liittää siihen tutkimusraportin ja toimittaa nämä opintojakson opettajalle. Opettaja arvioi, että opiskelija voi tällä näytöllä hyväksilukea ko. opintojakson ja antaa arvosanan opintojaksosta. Opiskelijan osaaminen on hankittu opintojen aikana, joten kertyneet opintopisteet ovat opiskelijalle opintotuen kannalta opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä.

Opintotuki ja AHOT KELAn tulkinnan mukaan

Jos hyväksilukeminen tapahtuu pelkillä todistuksilla

- rinnastetaan korvaavuuksien hakemiseen
- ei tuota opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä.

Jos hyväksilukeminen tapahtuu esittämällä portfolio, jossa opiskelija esittää CV:n, itsearvioinnin omasta osaamisestaan suhteessa opintojakson osaamistavoitteisiin ja hyväksilukemisen kannalta keskeiseksi katsomistaan konkreettisista tuotoksista sekä näyttöjä, joissa kuvataan opiskelijan osaamista

- pääsääntöisesti ei tuota opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä, koska ei uutta suoritusta
- jos portfolio olisi oma opintokokonaisuus "osaamisen osoittaminen", voitaisiin katsoa tältä osin tuottavan opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä.

Jos hyväksi lukeminen tapahtuu lisänäytöllä (esim. kirjallisesti, suullisesti, työnäytöllä), jossa käytetään samoja arviointimenetelmiä kuin varsinaisella opintojaksolla

- jos lisänäyttö vaatii yhtä paljon työtä kuin varsinainen opintojakso, voidaan katsoa tuottavan opintojaksos verran opintojen edistymisen seurannassa huomioitavia opintopisteitä

Muutoksenhakumenettely

Kun opiskelija ei ole tyytyväinen AHOT-päätökseen, asia viedään koulutusalan päällikön kautta tutkintolautakunnan päätettäväksi. Tämän oikaisumenettelyn tuloksena syntynyt päätös ei ole valituskelpoinen.

Opintosuoritusten arviointi ja oikaisumenettely

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta opintosuoritukseensa. Menettelytavat säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opintosuoritukseensa arviointiin tai muualla suoritettujen opintojen tai muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua arvioinnin suorittaneelta tai hyväksilukemisesta päätöksen tehneeltä opettajalta. Oikaisuopyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Opiskelija, joka on tyytymätön 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen, voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua ammattikorkeakoulun tutkintolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. (Laki 932/2014, 37 §.)

Tämän ohjeen käsittely

Tätä ohjetta on käsitelty seuraavasti:

AHOT-työryhmä 24.11.2010, 21.1.2011, 9.5.2014, 9.4.2020

AHOT-prosessin kuvaus kaavion muodossa

